

DEVETLETNICA jugoslovanskega vojnega letalstva

Enajdnajseti maj je dan jugoslovanskega vojnega letalstva. Praznujejo ga naša vojska in vsi delovni ljudje kot spomin na 21. maj 1942, ko so tudi naša prva letala posegla skupaj z našimi kopenskimi enotami v boj proti fašističnim okupatorjem in domačim izdajalcem.

Ta dan je določil vrhovni komandant tovariš Tito za Dan jugoslovanskega vojnega letalstva, da bi spomin na dneve osvobodilne vojne, ko so sodelovala v bojih naša prva letala, večno živel in bil bodočim rodovom zgled junaštva, samozatajevanja in ljubezni do lastnega naroda in domovine.

Spomladi 1942, med tretjo sovažno ofenzivo, so skušali sovražniki z združenimi nemškimi, italijanskimi in kvilinskimi silami znova zadušiti ljudsko ustajanje, ki se je širilo po vseh krajih naše domovine in ogrožala varnost okupatorskih armad na Balkanu. Takrat se je partizanski odredom v Bosanski krajini posrečilo uničiti fašistično posadko v Prijedoru in osvoboditi nekaj ozemlja. Takrat sta v maju preletela iz NDH na osvobojeno ozemlje z letalom tipa XXV pilot Rudi Čajevac, član KPJ, in strelček Miša Jazbec, takoj drugi dan pa z drugim letalom istega tipa še narednik bivšega jugoslovanskega letalstva Franjo Kluz.

Ze 21. maja 1942 je izpolnil pilot Kluz svojo prvo bojno nalogo, ko je napadel ustaško kolono pri vasi Orahovici. To junaštvo, kakor tudi druge bojne naloge, so bile izpolnjene z letališč Knežo Polje in Podgrmeč. Glas o njih je šel takoj po vseh naših enotah, pa tudi širom po osvobojenem in okupiranem ozemlju.

Naša letala s simbolom naše ljudske ustaje, rdečo peterokrako zvezdo na krilih, so nenehoma točila z bombami in mitralijskim ognjem nemško-ustaške železnice ter zadajala okupatorjem in ustašem v gmočnem in moralnem oziru tako hude udarce, da so morali poslati v boj mnoga svojih lovcev, da bi izsledili in uničili Kluzovo in Čajevčovo letalo. Določili so celo velike denarne nagrade, in sicer najprej pol milijona, pozneje milijon kun, tistemu, ki bi uničil partizanska letala.

Med poletom nad Banja Luko je bilo letalo tovariša Čajevca zadeto in poškodovano, tako da se je moralo spustiti na sovražno ozemlje. Tam so bili četniki in hoteli so Čajevca ujeli živega. Tovariš Čajevac je bil ranjen, pa nikakor ni hotel priti četnikom živ v roke. In ko je njegov strelček izstrelil zadnji naboj iz svojega letalskega mitraljeza v boju s četniki, si je Čajevac končal življenje.

Ko se je Kluzovo letalo 12. julija 1942 pripravljalo na polet z letališča Podgrmeč, da bi bombardiralo sovažne čete pri Bosanskem Novem, kjer je že prej zadajalo udarce fašističnim četam, so ga sovražni lovci izsledili in s topovskomitralijskim ognjem na tleh zažgali.

Tovariš Kluz se je potem boril v naših kopenskih enotah, takoj po formiranju našega letalstva pa se je boril v prvem louskem polku in je v njem kot major junaško padel 15. septembra 1944, ko je z lovцем napadel sovažno kolono pri Stolu.

Po uničenju Kluzovega letala naša NOV in POJ zaradi težavnega položaja med četno in peto ofenzivo malone dve leti niso mogli več uporabljati svojih letal.

Cepprav je sodelovanje naših letal v bojih leta 1942 bolj epizodnega značaja, kajti takrat pri nas ni bilo objektivnih pogojev za razvoj večjega in močnejšega letalstva, vendar pomeni za nas važen dogodek, saj ovekoveča našo slavno minuloost.

Napačno bi bilo misliti, da sta bila to edina letala, ki sta sodelovala v NOV. Mnogi naši letalci raznih strokov so vstopili v NOV takoj v začetku. Ker pa nismo imeli letal in ker takrat ni bilo drugih pogojev za razvoj letalstva, so se borili s puško v roki, z ramo ob ramo z drugimi tovariši in naših POJ in NOV željno pričakujejo trenutka, ko bodo pozvani v tako dragi jim rod vojske.

(Nadaljevanje na 2 strani.)

Ljudska PRAVICA

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

Proletarci vseh dežel, združite se!

Poština plačana v gotovini!

Ljubljana, nedelja, 20. maja 1951

STEVILKA 117. — LETO XII. — CENA 5 DINARJEV

Uredja uredniški odbor — Odgovorni urednik Vlado Vodopivec
Uredništvo: Kopitarjeva ul. 6 — Uprava Kopitarjeva ul. 2 —
Telefon uredništva in uprave: 52-61 do 52-65 — Telefon narod-
niškega oddelka: 30-30 — Telefon oglašnega oddelka: 36-85 —
Številka ček. rač. 604-90321-0 — Mesečna naročnina 120. din. —
Tisk tiskarne »Ljudske pravice« v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 6

Srditi boji na vsej korejski fronti

Tokio, 19. maja. — V popoldanskem poročilu ameriške 8. armade, ki ga prenaša United Press, je rečeno, da se na vsem bojišču nadaljujejo srditi boji. Na zapadnem delu bojišča so kitajske čete večeraj vkorakale v izpraznjeno Uidžongbu, 17 km severno od Seula. Pred obrambnimi postojankami na severnem robu Seula so se pojavile prve kitajske patrulje. Severnovzhodno od mesta so izvedle danes popoldne ameriške čete nekaj napadov na kitajske postojanke. Jugozahodno od Čančonga so bili zavrnjeni vsi napadi kitajskih sil. Na srednjem delu bojišča so sile združenega poveljstva odbile napade na področju Cangongnija.

Južno od reke Purkam so zadale južnokorejske enote velikanske izgube kitajskim četam, pri čemer jim je uspelo zasesti nekatero vrhove, s katerih so se večeraj umaknile. Druga ameriška divizija je še zmeraj izpostavljena močnemu pritisku kitajskih sil, vendar ni več v

kritičnem položaju. Napad kitajskih sil na to ameriško divizijo zaradi njenega uničenja so imenovali »samomorilski« zaradi velikih izgub, ki so jih utrpeli kitajske enote. Na vzhodnem odseku so bili napadi kitajskih in severnokorejskih enot zavrnjeni.

Letalstvo je nadaljevalo napade na kitajska zbirališča severno od Seula in na srednjem delu bojišča.

Kitajsko-korejske zgube cenijo na 900.000 ljudi

Washington, 19. maja. Štab ameriške vojske je, kakor poroča agencija France Presse, sporočil, da cenijo izgube kitajskih in severnokorejskih sil od pričetka sovražnosti na Koreji na 904.788 ljudi. Severnokorejske oborožene sile so izgubile 539.702 in kitajske 365.086 vojakov. V aprilu so Kitajci in Severnokorejci izgubili več kot 11.000 vojakov.

Čangkajšek bo še nadalje prejemal pomoč ZDA

New York, 19. maja (Tanjug). Pomočnik ameriškega zunanjega ministra za daljnovzhodna vprašanja Dean Rusk je izjavil večeraj, kakor poroča agencija France Presse, da bo Čangkajškov režim na Formozu »še nadalje prejemal veliko pomoč in podporo od ZDA, čeprav v sedanjih okoliščinah taka pomoč ne bori biti odločilna za prihodnost Kitajske«. Ko je govoril pred članj instituta za kitajska vprašanja, je Rusk nadalje poudaril, da smatra ameriška vlada Čangkajškov režim za »najzvestejšega predstavnika stališča velikanse množice kitajskega ljudstva«, pri čemer je hkrati zanikal vladi LR Kitajske pravico, da bi zastopala kitajsko ljudstvo.

Casopis »New York Times« komentira v današnjem uvodniku ta Ruskov govor, pri čemer piše, da Ruskova izjava jasno kaže, da se je politika ZDA do Kitajske spremenila. Casopis poudarja, da postaja ta sprememba »z vsakim novim napadom naših čet na Koreji vedno bolj popularna« in opozarja na podobne, oziroma skoraj enake izjave posebnega svetovalca zunanjega ministrstva Johna Fosterja Dullesa, republikanca, in demokratalega senatorja Paula Douglasa.

Indija, Pakistan in Ceylon se ne bodo udeležili konference Britanske skupnosti narodov

London, 19. maja. Po poročilu Associated Pressa so Indija, Pakistan in Ceylon odklonili poziv, naj se udeležijo konference ministrov za narodno obrambo držav Britanske skupnosti narodov. Na tej konferenci, ki naj bi bila konec junija v Londonu ali Otlavi, bodo ministri za narodno obrambo Britanske skupnosti narodov obravnavali vsa vprašanja, ki zadevajo ustvaritev enotnega oboroževalnega programa, dalje uvedbo skupnega strateškega načrtovanja in vključitev njihovih vojaških načrtov v splošni načrt držav atlantskega pakta.

Londonski obveščeni krogi komentirajo odklonitev Indije, Pakistana in Ceylona, da bi se udeležili te konference, in mislijo, da te države niso pripravljene sprejeti nikakih obveznosti za obrambo Britanske skupnosti narodov.

Vojaška konferenca v Singapuru se je končala

Singapur, 19. maja. Agencija France Presse poroča, da je bila nočjo končana štiridnevna tajna konferenca vojaških

poveljnikov ZDA, Velike Britanije in Francije.

Uradno sporočilo o konferenci pravi, da so vsa vprašanja obravnavali v duhu prijateljstva in medsebojnega razumevanja. Sporočilo poudarja, da so se vojaški poveljniki sporazumeli o sporazumnih akcijah vojaških sil, da bi tako skupno zavarovali Jugovzhodno Azijo pred morebitno kitajsko agresijo.

Vojaški poveljniki so bili soglasni v tem, da ima Indokina prednost. Visoki komisar za Daljni vzhod Mac Donald je dejal, da je severni del Indokine strateška vrata Jugovzhodne Azije. Razgovori vojaških poveljnikov treh držav so se omejili predvsem na vojaška vprašanja in so bila vsa priporočila — kakor je rečeno v sporočilu — sprejeta soglasno.

Indijska vlada ne želi omejiti svobode govora in tiska

New Delhi, 19. maja (Tanjug). Indijski parlament je sprejel zahtevo predsednika vlade Nehruja, naj bi vladni predlog o izpremembi ustave poslal skupščinski komisiji. Predlog o izpremembi ustave spremlja nekaj dopolnilnih predlogov k tistem delom ustave, ki se nanašajo na svobodo govora in na pravico, da sme parlament izvesti zakon o agrarni reformi in nacionalizirati industrijo.

United Press poroča, da je med parlamentarno razpravo predsednik vlade Nehru najostreje grajal kritiko vladnega predloga ter poudaril, da vlada nima nikakršnega namena, da bi omejila svobodo govora oziroma tiska. Vladi dodatni predlog je namreč naletel na močan protest indijskega tiska in namerava sprito tega delegacija časopisnih urednikov obiskati predsednika vlade Nehruja.

Francoski novinarji izstopajo iz mednarodne infimbrijske novinarske organizacije

Pariz, 19. maja. (Tanjug.) Tako imenovana mednarodna organizacija novinarjev se združuje v Budimpešti, ki se je spremenila v navadno hujkaško orožje Kominforma, je večeraj po predlogu Jeana Bedella, francoskega novinarja in člana izvršnega odbora te

Britanska parlamentarna delegacija v črni gori

Cetinje, 19. maja. (Tanjug.) Člani britanske parlamentarne delegacije, ki biva v naši državi, so danes obiskali Cetinje in si ogledali znamenitosti mesta. Predsednik vlade Črne gore Blažo Jovanović je priredil kosilo na čast britanskim gostom. V svojem govoru je tov. Blažko Jovanović izrazil zadovoljstvo, da se bodo britanski parlamentarci na svojem potovanju osebno prepričali o socialistični stvarnosti v Jugoslaviji in odločnosti delovnih ljudi naše države, ki hočejo obvarovati svojo evobodo in neodvisnost.

V imenu delegacije britanskih parlamentarcev je odgovoril laborist Robert Mellish, ki se je zahvalil za priščen sprejem ter obljubil, da bo, ko se bo vrnil v Britanijo, povedal po pravici vse, kar je videl v naši državi. Poleg drugega bo opozoril na zelo veliko vlogo, ki jo imajo pri nas sindikati pri upravi države.

V Koprju urejajo novo veliko knjižnico

Koper, 19. maja (Tanjug). V Koprju urejajo prostore, kjer bo mestna knjižnica, ki bo imela približno 28.000 izvodov raznih knjig. Do sedaj je bila knjižnica v temnih prostorih mestnega muzeja, tako da ni mogla sprejeti večjega števila bralcev.

Knjižnica ima poleg knjig znanstvene vsebine tudi redke knjige, ki so bile tiskane v 16. in 17. stoletju. Bralcem bodo na voljo tudi sodobna leposlovna dela, izdana v Jugoslaviji. Vojaška uprava JA je podarila knjižnici okrog 3000 knjig. Ljudska in univerzitetna knjižnica iz Ljubljane bo pošiljala koprski knjižnici redno vse nove knjige, izdane v Jugoslaviji.

FRANCIJA GLEDA REZERVIRANO NA RAZSIRITEV ATLANTSKEGA PAKTA

Pariz, 19. maja (Tanjug). Francoska vlada obravnava nolo ameriške vlade, ki izraza željo, da bi Grčijo in Turčijo sprejeli v Atlantski pakt. Noto je izročil pred tremi dnevi francoskemu zunanjemu ministru ameriški odpravnik poslov in pooblaščen minister v Parizu Charles Bohlen.

Francoski uradni krogi poudarjajo, da francoska vlada sicer ne nasprotuje sprejemu teh dveh držav v Atlantski pakt, vendar pa misli, da je sedaj za to neugoden čas glede na konferenco namestnikov zunanjih ministrov štirih velisil. Mislijo, da bi razprava o sprejemu Grčije

in Turčije v Atlantski pakt še bolj zamotala konferenco in otežkočila možnost za sporazum zapadnih sil s Sovjetsko zvezo.

Zato stoji francoska vlada na stališču, da je treba za sedaj poiskati drugo pot za vključitev teh držav v Atlantski pakt, namreč s podelitvijo zadostnih poroštev za njuno varnost, ki pa hkrati ne bi povečala mednarodne napetosti. Opazovalci v Parizu imajo stališče francoske vlade za upravičeno, kajti ZSSR bi lahko glede na zemljepisni položaj teh držav smatrala njun sprejem v Atlantski pakt kot ogrožanje Sovjetske zveze in kot popolno obkolitev z Zapada.

Cepprav prevladuje v pariških obveščeniških krogih mnenje, da bo naletela ameriška zahteva na precejšnje težave pri britanski vladi in vladah skandinavskih držav, pa hkrati izjavljajo, da je francoska vlada pripravljena ugoditi tej zahtevi, če bodo upoštewane njene pripombe.

Morrison bo obiskal tudi Avstrijo

Bonn, 19. maja. (Tanjug.) Agencija France Presse poroča, da je britanski zunanji minister Herbert Morrison v spremstvu lorda Hendersona, državnega podtajnika, in Donalda Gainerja, svetnika zunanjega ministrstva za Nemčijo, prispel sinoči z letalom v Bonn. Privraket po prenehanju sovražnosti je britanski zunanji minister obiskal Zahodno Nemčijo.

Med svojim štiridnevnim bivanjem v Bonnu se bo Morrison sešel s predsednikom zahodnonemške vlade Konradom Adenauerjem in voditeljem socialnodemokratske opozicije Kurtom Schumacherjem. V torko bo Morrison odpotoval na Dunaj, kjer se bo sešel s predsednikom avstrijske vlade.

UREDBA o odpravi obveznega odkupa mesa, mršavih prašičev, mleka, krompirja in fižola ter sena

Na podlagi 1. člena uredbe o odpravi obveznega odkupa mesa, mršavih prašičev, mleka, krompirja, sočiva in živinske krme (Uradni list FLRJ št. 22-214/51) in na predlog predsednika Sveta vlade LRS za blagovni promet izdaja vlada LRS uredbo o odpravi obveznega odkupa mesa, mršavih prašičev, mleka, krompirja, fižola in sena.

1. člen

Odpravi se obvezni odkup mesa, mršavih prašičev, mleka oziroma mlečnih izdelkov, krompirja, fižola in sena, ki je bil predpisan z uredbo o odkupu kmetijskih pridelkov (Uradni list LRS, št. 29-168/50).

Še naprej pa ostane uredba o odkupu kmetijskih pridelkov v veljavi, kolikor se tiče masti, volne in žita (pšenica, rž, ječmen, oves in koruza).

2. člen

Pridelovalci, ki jim je bila predpisana obvezna prodaja mesa in mršavih praši-

čev, morajo do 1. julija 1951. leta oddati 40% od skupne količine obvezne prodaje mesa in mršavih prašičev, ki je bila posameznim pridelovalcem predpisana za vse leto 1951.

Obvezna prodaja drugih pridelkov, navedenih v 1. členu te uredbe, preneha takoj.

3. člen

Podrobnejše predpise za izvajanje te uredbe izda po potrebi predsednik Sveta vlade LRS za blagovni promet.

4. člen

Ta uredba velja z dnem objave v Uradnem listu LRS.

Predsednik vlade LRS:

Miha Marinko

Minister — predsednik Sveta vlade LRS za blagovni promet:

Viktor Avbelj

NOV PREDLOG GROMIKA

Pariz, 19. maja. Agencija France Presse poroča, da večerajšnja 55. seja namestnikov zunanjih ministrov ni prinesla nič novega. Seja, ki ji je predsedoval sovjetski delegat Gromiko, je bila predvsem posvečena vprašanju, kako bi na dnevnem redu četverne konference obravnavali vprašanje demilitarizacije Nemčije, čeprav je že bil dosežen sporazum o redakoliji tega vprašanja.

Francoski delegat Parodi in britanski delegat Davies sta znova poudarila, da namestniki ministrov treh zapadnih velisil nočejo, da bi prišlo na dnevni red četverne konference vprašanje Atlantske-

ga pakta in ameriških oporišč. Razen tega je francoski delegat Parodi danes privraket sprožil vprašanje, kako naj bi na dnevnem redu četverne konference obravnavali vprašanje enotnosti Nemčije, avstrijske pogodbe, vprašanje Trsta, mirovne pogodbe z Italijo ter mirovnih pogodb z Romunijo, Bolgarijo in Madžarsko. Dejal je, da bi bilo koristno vedeti, ali bo prišlo do kakšnih resnejših nesoglasij pri obravnavanju teh vprašanj na dnevnem redu četverne konference. Gromiko je odgovoril francoskemu delegatu, da je treba o tem razpravljati na koncu in da ta vprašanja ne bodo predstavljala nikakršnih večjih težav brž ko bo dosežen sporazum v prvi točki dnevnega reda.

Agencija France Presse poroča, da je vodja britanske delegacije na konferenci namestnikov zunanjih ministrov v Parizu Ernest Davies izjavil po večerajšnji seji v zasebnem razgovoru s predstavnikj tiska, da ne vidi prav nobenega vzroka, zakaj se ne bi konferenca še prihodnji teden uspešno končala.

Pariz, 19. maja (UP). Sovjetski namestnik zunanjega ministra Andrej Gromiko je danes predložil nov osmutek za točko dnevnega reda o nemški remilitarizaciji. Po prvih znakih sodeč utegnejo zapadni delegati ta osmutek sprejeti. Gromiko je predlagal, da bi ertali nemško vprašanje kot točko zahodnega in vzhodnega osnutka dnevnega reda in ga na novo postavili na dveh mestih. Prvič bi ga postavili na začetku dnevnega reda kot željo Sovjeti, drugič pa za vprašanjem splošne oborožitve kot je zahteval zapad. S tem bi imeli zunanji ministri na konferenci priliko, da odločijo sami.

Slovenski profesorji v Trstu zahtevajo enakopraven položaj z italijanskimi

Trst, 19. maja. (Tanjug.) Iz solidarnosti z dvodnevno stavko profesorjev italijanskih srednjih šol v angloameriški coni, ki se je začela večeraj, so se stavki pridružili tudi profesorji slovenskih srednjih šol.

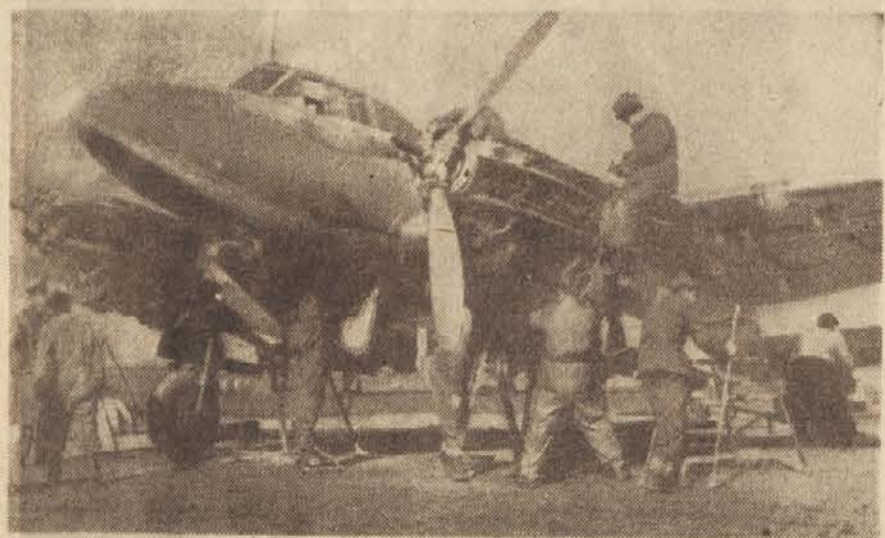
Slovenski profesorji, ki jim ne priznavajo enakopravnosti z italijanskimi profesorji, zahtevajo med drugim popolno enakopravnost slovenskih šol z italijanskimi in da bi slovenskim profesorjem zagotovili stalnost, slovenske šole pa naj bi dobile stalne prostore ter potrebne fondе za nabavo šolskega inventarja in učil. Prav tako zahtevajo slovenski profesorji, naj se jim zagotovi socialno zavarovanje za primer brezposelnosti, starosti in boleznj.

„Ne dovolite sovražniku, da bi se nekaznovan umaknil!“

(Po pripovedovanju letalca-pilota)

PRED USTANOVITVIJO I. LETALSKEGA LOVSKEGA POLKA

Vrhovni štab NOVJ s tovarišem Tihom na čelu je ukazal v začetku septembra 1943 vsem enotam narodnoosvobodilne vojske, naj se v Livnu zberejo letalci-piloti, mehaniki in izvidniki. Iz Livna so jih prepeljali na otok Vis, od tam pa je odšla konec decembra prva skupina v Bari in dalje v Brindisi, čez nekaj dni pa v Monopoli, kjer so jih slavnostno sprejeli naši mornarji. Iz Monopolija so odpotovali letalci najprej v Gravino, potem pa v Caravigno, kjer so ostali do 4. aprila 1944. Do tedaj se je zbralo okoli 500 tankistov in letalcev, ki so odšli v Taranto, 7. aprila pa so se vkročili na trgovsko ladjo, ki jih je prepeljala v Afriko — v Aleksandrijo, Abukir in Bengazi, kjer so jih razdelili: tretjina je odšla v Palestino in dalje v ZSSR — v Šole, drugi pa so ostali v Afriki. V Bengaziju so razdelili pouk v dve skupini: na letalce »spitfireov« in »hurricaneov«. Tako je bil ustanovljen I. letalski lovski polk.

V letalski enoti je organizirano tudi tehnično delo. Letalo pregledajo pred vsakim poletom. Kadar pa ni poletov, tehnična skupina skrbno očisti motorje, zamenja stare dele z novimi itd. Na sliki: Pregled letala v enoti bombarderjev

Dne 12. avgusta 1944 je prva skupina letal zapustila Afriko in se vrnila v Italijo. 18. avgusta pa je že prvokrat napadla sovražnika v domovini. Tudi druga skupina borcev na letalih »Hurricane« se je kmalu usposobila za letenje — 1. oktobra je prispela v Italijo, kmalu nato pa je že vrgla prve bombe na nemške tašiste in domače izdajalce.

OPERATIVNO DELO I. LETALSKEGA LOVSKEGA POLKA

»Dragi letalci! Ne dovolite sovražniku, da bi se nekaznovan umaknil iz naše zaslužene domovine!« Te besede maršala Tita v avgustu 1944 na Visu so bile napotilo tudi letalcem tega polka. Pogledimo, kako so izpolnili svoje dolžnosti.

Od konca avgusta 1944 do prve polovice maja 1945 je prva eskadrila »Spitfire« 367-krat poletela nad Jugoslavijo, kjer je bombardirala in mitraliralna sovražnikove vojašnice, štabe, železniške postaje, transporte in ladje. Druga eskadrila letal »Hurricane« je imela 226 bojnih poletov. Prvi letalski lovski polk je vrgel na sovražnikova poslopja in čete 1208 bomb po 115 kg in 4142 bomb po 80 do 130 kg. Hrabri letalci so izstrelili 60.000 topniških nabojev kalibra 20 mm in 190.000 strojničnih nabojev kalibra 7,7 mm. Uničili so 29 lokomotiv, 172 železniških voz, 270 avtomobilov in tankov ter 83 ladij, 83 hiš in vojašnice, 4 mostove, 1 elektrarno, 1 radijsko postajo itd.

Letalci tega polka se v zraku sicer niso borili s sovražnikom, pač jih je neprestano obstreljevala protiletalska zaščita. V začetku pouka je bilo v letalski šoli 42 pilotov, 9. maja 1945 pa jih je ostalo 21. Zavezniki so priznali, da so imeli ti letalci najizrednejše vojne naloge. Izpolnili so jih, ker so bili izredno bojevitni in ker jih je vodilo napotilo tovariša Tita. V kratkem času so bili gospodarji neba nad Hvarom, Bračom, Korčulo in drugimi otoki. Ubranihi so Jadransko morje in jugoslovanske mesta v zaledju. S transportnimi letali so prenašali ranjene borce, starec, žene in otroke iz Medike v Zadar. Mnogi izmed njih so žrtvovali za trpečo domovino najdražje — svoje življenje.

NEKAJ O LETALCIH NA SREMSKEM BOJIŠČU

Jesen na Visu leta 1944. V Zemun in Zemunik so odleteli prvi letalci-piloti z mostovi. V Zemuniku so jih sprejeli prvi lovski — usposobljeni za vse vrste letalske službe. Potem so prišli še mladinci, željni iz zraka uničevati sovražnika. V začetku januarja 1945 so se odprla vrata I. letalske pilotske šole. Pouk se je začel na letalih, ki so nam jih dali zavezniki, učitelji so bili naši, v bojih preizkušeni letalci. Tudi tovariši v Zemunu niso počivali, čeprav so imeli težavne naloge. Njihova sposobnost je presenetila zavezniške letalce in instruktore. Brez omlahavanja so jim dali tovska vojna letala »Jak«.

Decembra 1944 so bili ustanovljeni 111., 112. in 113. lovski letalski polk. Letalci vseh treh polkov so hitro obvladali »Jak«, saj so se učili letati na njih in jih spoznavali po šestnajst ur na dan. Pred novim letom 1945 so že tolkli sovražnika na sremskem bojišču, ga preganjali na Dravi itd. V tem času so se pridružili tem letalcem še 421., 422. in 423. napadalni letalski polk. Z nezlomljivo voljo je vseh šest polkov uničevalo fašistične zasluževalce in jih gonilo tja do avstrijske meje. In njihovi uspehi: mnogo ubitih in ranjenih sovražnikov, 770 uničenih kamionov in avtomobilov, 49 lokomotiv, 117 vagonov, 6 tankov, 24

topov, 26 ladij, 10 pontonov in čolnov ter nešteto uničenih skladišč orožja in municije.

S sodelovanjem z enotami Prve, Druge in Tretje armade, s udarci po sovražnikovih četah pri Bijeljini in Zvorniku, pri pontonih pri Valpovu in Donjem Miholjcu, po sovražnikovih utrdbah spričo prodora na sremski fronti in nadaljnem zasledovanju sovražnika skozi Srem in Slavonijo do končne osvoboditve naše domovine, je naše mlado vojno letalstvo dalo dragocen prispevek k naši zmagi in svobodi. V izpolnjevanju teh nalog so žrtvovali življenja mnogi piloti, katerih hrabrost in domoljubnost služi za zgled, od katerem se vzgajajo zdaj naši kadri letalcev — bodoči čuvarjev naše neba.

Ne bo odveč, če razen teh grobih obrisov o začetku našega bojnega letalstva opišemo nekatera posamezna dejanja neustrašnih pilotov in njihovih spremljevalcev. Prislujhimo spominom.

zaletom dvigne v višave, leti nad reko Cetino, pri kanjonu nad Omišem se kakor pošast spet spušta, hiti proti bazi, kajti tema postaja čedalje gostejša. In zdaj se od nekdaj zabliska, bele proge se zarežejo v tem pred letalom, kakor da leti na tisoče majhnih meteorjev. Nevarnost je velika, a kmalu se pilot in izvidnik nasmehne. Letalo se je rešilo z majhno hitrostjo, kajti strelci so morali naravnati priprave na topovih. Računali so, da leti rdeča zvezda 350 km na uro, kakor vsako moderno letalo. »Fleet« pa se je gugal skozi zrak le 150 km na uro. Letalo je rešeno, naloga izpolnjena.

OTROK V OTROKU

»Nesmisel!« poreče. Ne bo držalo. To sicer nista dva majhna otroka, marveč dva junaka. Tovariš Otrok je vreden svojega imena. To ti je fant od fare: lepe postave in čednega obraza, kakor otrok. Kamor pride, vzbudi zanimanje, ker je lep in hraber. Drugi otrok je letalo, vsaj pilot mu pravi tako. Torej dva otroka: prvi na zemlji, drugi navadno v zraku.

Pilot Vrabčič je obiskal partizansko enoto, ki jo vodi tovariš Otrok. Pogovarjajo se o nalogah letalstva. Junak Otrok ima samo eno željo pred smrtjo. Prvikrat hoče leteti! Ni ravno priporočljivo letati podnevi, povsod preži nevarnost. Otrok noče razumeti, izdovratno vztraja pri tem, skoraj nadležno je. Pilot je »mekkega srca« in mu ustreže.

»Sedi, Otrok! Da boš zadovoljen, bova napravila skromen sprehod.«

Pilot skoči v letalo, užge motor. Že sta v zraku, nad vasjo. Le majhen krog napravi, že se oglasita strojnici z bližnjega hriba. Tokrat partizanski. Jeklene krogle se zadržajo v letalu ali pa lete mimo njega. Pilot v trenutku obrne letalo, ki se takoj vrne v svoj varni pristan na zemlji. Polet ni trajal niti pet minut.

Kaj je delal tovariš Otrok medtem, ko so mu žvižgale krogle okrog glave? Siromak je od strahu prebledel in se zvil v klobčič kakor jež, potegnil iz žepa rdečo robcu in začel mahati z njim: »Saj smo partizani!« Ko je zlezal iz letala, se je ves tresel in tudi... Sprejel ga je smeh. Njegove edine pametne besede so bile: »V letalo nikoli več, tudi ne v mirnem času. Hvalji morje in zrak, ali drži se kopnega, dokler moreš. Raje umrem na gori, kakor da bi bil ranjen v letalu.«

Iz hrabrega tovariša Otroka, ki je bil na trdni zemlji resničen junak, se v njegovi rojstni vasi še zdaj norčujejo.

SOVRAZNIK GRE NA SEJEM

Tretji december 1944. Ob sedmih zjutraj se glas povleže: »Preglejte ceste in železniško progo od Knina proti Gospiću, Otočcu in Senju ter napadajte sovražnika, če ga opazite.« To je navidezno lahka naloga, v resnici pa je naporno delo, ker je treba dobro opazovati t zemljo in nebo, da morebitni plen ne bi ušel očem dveh lovec, ki opazujeta sovražnikove jutranje sprehode.

Sučeviči so ostali preživeli vojnimi značnim lovčev v trajnem spominu. Malokatero naselje je imelo tako močno protiletalsko zaščito kakor Sučeviči. Med njimi in Radučki se pomika po cesti devet voz, pokritih s plahanti. Vozove vlečejo konji, vozniki so ženske, na levi pa jih spremljajo otroci.

Letalo leti dokaj nizko, pilot je v trenutku pomislil, da gredo kmetje na sejem. Toda zdaj je vojna, v Gospiću in Otočcu ne more biti sejma. Konji komaj vlečejo pokrite vozove v sončnem jutru. Pred njimi in za njimi ni žive duše. Pilotu se je zdel čudni sprehod čedalje bolj sumljiv. Nič več ne razmišlja. Obrne

letalo, kratek rafal iz strojnice preseka zrak. Dvojno presenečenje. Ženske in otroci skočijo z voz in zbežijo na levo, izpod plah pa se vsujejo Nemci kakor jabolka iz košare. Pilot in njegov spremljevalec izpraznita strojnico do zadnjega naboja. Že se vračata v svojo bazo. Sredi polja ju pozdravlja pastir, srečen, da je videl, kako peterokraka zvezda toleže po kiljukastem križu.

OGNJEMET

Bilo je ponoči med 20. in 21. septembrom 1943. Mehanik je dobil nalogo pripraviti dve bombi. Niti slutiti ni, da bo z njima pozdravil sovražnika, ki je prihajal v čedalje večjih skupinah iz Imotskega v Split.

Bilo je okrog devetih zvečer. »Fleet« je v vodi, še nekaj minut in že je v zraku. Pilot in mehanik ne opazita pod seboj nič posebnega — le temnomodro površino morja in otoke, katerih obrise označuje mesečina. V višini 2000 metrov, nad Makarsko, pilot obrne letalo in že letita nad Biokovom. Kar opazita pod seboj svetlobo. Okrog štirideset žarometov svetli — kolona kamionov »poživac«. Nagel sporazum med pilotom in mehanikom in že letita proti gostomcu. Ura kaže nekaj minut čez deset. Mehanik prime bombe, ki ju je imel ves čas poleta na kolenih, pilot ustavi motor, letalo se polagoma spušta.

»Gostje« so ga opazili, z majhnimi žarometi mu dajejo znamenja. Ko je letalo prav nad njimi, kakih 800 metrov visoko — da mehanik pilotu znak, da bo vrgel bombe. »Fleet« se nagne na desno, bombe zdršita iz mehanikovih rok — med »gostec«, motor zabrni z vso silo, pozdravljavca se vračata tja, od koder sta prispela. Spodaj so ugasnili vsi žarometi hkrati, zmanjšalo pa se je tudi število osvoženih »gostov«. Letalo kroži v višini 1500 metrov — žarometi so spet posvetili, iščejo ga nekje po nebu, iz topov bruha ognevi. Pravi ognjemet v zahvalo za obisk.

Devetletnica jugoslovanskega vojnega letalstva

Nadaljevanje s 1. strani

Septembra 1943, po peti ofenzivi, je pozval tovariš Tito vse naše letalce iz NOV in POJ ter tiste, ki so se mudili na Bliznjem vzhodu, naj se javijo Vrhovnemu štabu. Iz njih je bila formirana oktobra 1943 prva naša letalska baza v Livnu in s tem so bili položeni temelji našega letalstva.

Moštvo prve letalske baze je bilo premeščeno v Afriko, kjer se mu je pridružilo okrog 250 oficirjev, podoficirjev in vojakov bivšega kraljevskega letalstva. Po kratkem tečaju sta bili formirani dve lovski eskadrili, ki sta operirali iz baz v Italiji in z otoka Visa ter napadali sovražne čete na neosvojenem ozemlju.

Augusta 1944 je odšlo 350 tovarišev iz naših bojnih enot, učidel mladincev, prek Afrike v solo v ZSSR. Ta skupina je končala solanje v ZSSR in se vrnila v domovino, kjer sta bila po vojni, junija 1945, formirana lovski in jurinski polk.

Po osvoboditvi Beograda, vzhodne Srbije in Vojvodine je bila formirana skupina letalske divizije.

V tem ko so letala iz skupine letalske divizije operirala v severnem in severovzhodnem delu naše domovine, so operirali piloti našega I. letalskega polka, ki so se izsolali v Afriki, z otoka Visa ter podpirali operacije naše IV. armade za osvoboditev jugovzhodnega dela naše domovine od operacij za Mostar tja do Trsta.

V tem kratkem času svojih akcij je opravilo naše mlado Titovo letalstvo 3500 bojnih poletov s 5500 urami letenja in zadalo sovražniku hude izgube v moštvo, vojni tehniki in prometu.

V teh akcijah je junško padlo 27 pilotov, ki bodo usemu našemu mlademu

NOVICE z vsega sveta

Koliko ljudi je na svetu? Po najnovejših podatkih organizacije Združenih narodov je danes na vsem svetu vsega skupaj 2.378.000.000 prebivalcev. V zadnjih tridesetih letih, se pravi v teku ene generacije, se je prebivalstvo sveta povečalo za 544.000.000. Potemtakem znaša povprečni letni prirastek nekaj več kot 1%. Največji dvig prebivalstva je bil za belozelce v državah Latinske Amerike. Gostota naseljenosti, ki je zelo različna v raznih delih sveta, se je povečala od povprečno 14 na povprečno 18 prebivalcev na kvadratni kilometer. Ta je najmanjša v Oceaniji, kjer pride samo en prebivalec na en kvadratni kilometer, sledi Severna in Južna Amerika z 8, Evropa z 22 in Azija s 47 prebivalci na kvadratni kilometer.

Železniška nesreča v Ameriki. V petek je v bližini Philadelphie na postaji Breen Mor trčil potniški vlak, ki vozi na progi Detroit—New York, v zadnje vagonne expressa Pittsburgh—Philadelphia. Po dosedanjih podatkih, ki jih prenaša agencija France Presse, je bilo ubitih šest, ranjenih pa nad 50 potnikov.

V SZ so že vedno italijanski ujetniki. Davilnji italijanski tisk zanikuje izjave sovjetskih uradnih krogov, da ni v Sovjetski zvezi nobenega italijanskega vojnega ujetnika več. Tisk navaja izjave 24 Italijanov, ki so včeraj prispeli iz sovjetskega ujetništva. Ti so povedali, da je v različnih krajih Sovjetske zveze, predvsem v Sibiriji, večje število italijanskih vojakov in oficirjev.

Hud orkan v Pakistanu. Zaradi orkana je v Pakistanu izgubilo življenje 200 ljudi, 1000 ljudi je bilo ranjenih, 800.000 pa jih je ostalo brez strehe. Kakor poroča AFP, je bilo poškodovanih 3000 hiš, ubitih okrog 800 glav živine, pridelek jute pa je občutno trpel.

Manj močan orkan je že zajel to področje pred 14 dnevi, ko je izgubilo življenje 25 ljudi, 650 je bilo ranjenih in 900 vasi zravnanih z zemljo.

letalskemu naraščanju večno zgled hrabrosti in vdanosti domovini.

Naši letalci tudi po vojni niso nehali delati za napredek našega letalstva. Pri tem jih podpirajo vsi naši narodi, kajti z izpolnjevanjem petletnega plana ustvarjajo ugodne pogoje za zgraditve močne letalske industrije, ki bo množično preskrbovala naše letalstvo z modernimi letali vseh vrst.

V naših letalskih, vojskih in civilnih šolah se zdavnaj uporabljajo razne solske in prehodne tipe letal domače konstrukcije in izdelava, že leto dni pa krožijo na našem nebu tudi naša doma skonstruirana in izdelana bojna letala.

Naša mladina, ki dela in se šola v Letalski zvezi, je neizmerno vir za popolnjevanje našega letalstva. S skromnimi gnotnimi sredstvi, toda ob velikem nudašenju mladine, se je v nekaj letih usposobilo v Letalski zvezi na stotine motornih pilotov ter na tisoče jadralcev in padalcev. Z usemi temi mladimi piloti, jadralci in padalci naše vojno letalstvo računa, saj bodo morali prevzeti del odgovornosti za svobodo našega neba.

Danes, ko proznanje svoj praznik, se pripadniki jugoslovanskega vojnega letalstva zavedajo velikih in težavnih nalog, ki jih čakajo. Zavedajo se vloge našega letalstva v okviru naše s slavo opančene vojske za ohranitev varnosti naše domovine in njenega razvoja socializma v njej, kakor tudi velikih naporov naših delovnih ljudi za zgraditve letalstva. Vse to jih vzpodbuja, da se bolj in še bolj vneto delajo za blaginjo našega mladega letalstva, naše vojske, Partije, tovariša Tita in naših narodov.

Podpalkovnik D. Dumitrov

Grönlandija — ledeni otok

Vsakogar, ki opazuje položaj sveta po Mercatorjevi projekciji, presenetijo ogromna površinska kopna na skrajnem severu Atlantika. Spominja ga na popolnoma osamljen kontinent sredi arktičnih voda. Ta kopna masa je na videz — po Mercatorju — celo večja od Avstralije. To je Grönlandija.

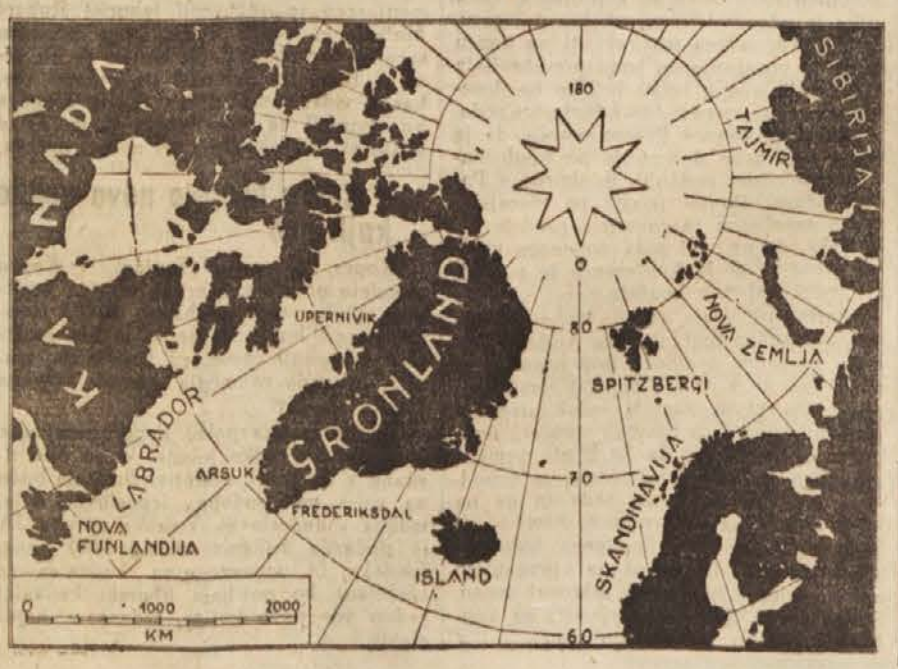
Ta otok — kontinent je po površini devetkrat večji od Jugoslavije, od Danske, pod žigar upravo se nahaja, pa celo poldesetkrat. Po prebivalstvu pa ne šteje več, kot recimo Kranj. Po doletelnih raziskavanjih in meriljavah so končno ugotovili, da meri Grönlandija 2.175.000 km², šteje pa kakih 20.000 prebivalcev, od tega je le 400 Evropejcev, ostali pa so Eskimi, ki žive poleti v šotorih, pozimi pa v ledenih kočah — iglu. Večji del otoka je pokrit s 300 metrov debelo ledeno skorjo. Samo ozek pas ob obali, približno 330 km, je brez ledu.

Grönlandija je bogata na premogu. To med drugim dokazuje, da so bili tu nekdanj obširni gozdovi, to pa govori zopet zato, da so bili nekdanj klimatski pogoji na severu drugačni kot pa so zdaj, saj ime Grönland — ki ga je dal norveški Viking Eric de Red lež deželj in ki pomeni po naše »Zelena dežela« — ni bilo izbrano slučajno. Pomen Grönlandije pa ni niti v njenem rudnem bogastvu — nekateri domnevajo, da je tu celo uran — niti v velikem ribjem bogastvu bližnjih voda, marveč predvsem v izredno ugodni legi na vrhu Atlantskega oceana.

Cepprav so Vikingi odkrili Grönlandijo že v drugi polovici X. stoletja, pa je bil vendar ta otok — ki je največji na svetu — vse do prve svetovne vojne prava

terra incognita. Obrisi njegove obale, ki imajo kot obale Norveške obliko fjordov, so bili prav do zadnjega časa zaščrtani — tudi na najboljših zemljevidih — samo približno. Šele Weggenjerjeva ekspedcija v prvi tretjini tega stoletja je omogočila, da je dobil svet bolj jasne predstave tudi o notranjosti tega otoka.

Na začetku XIX. stoletja se je naenkrat pojavilo vprašanje, čigava je Grönlandija: norveška ali danska. Ta diplo-

matski spor, ki pravzaprav datira še iz leta 1814, ko se je Norveška ločila od Danske, se je končno rešil z zmago Danske. Ob razpustitvi unije med Norveško in Dansko niso namreč določili nič konkretnega o usodi Grönlandije in Islandije — kdo ima pravico do teh dveh otokov. Medtem ko se je Islandija skoro popolnoma osamosvojila in pristopila celo k Severnoatlantskemu paktu — Islandija je bila do te vojne v personalni uniji z Dansko — pa je Grönlandija še zdaj danska kolonija.

Po vojni so celo govorili o tem, da bi Grönlandijo prodali Združenim državam Amerike. Na Danskem so se nekateri sklicevali že na podoben primer iz prve svetovne vojne, ko je danska vlada odstopila ZDA nekatere otoke v Karibskem morju. Vendar pa zdaj to vprašanje ni več aktualno, saj bi prenos suverenosti na ZDA izval zelo težko notranjo krizo na Danskem.

Zaradi ogromnega pomena Grönlandije za obrambo ameriškega kontinenta s severa in za kontrolo pomorskih in zračnih poti iz Amerike v Evropo so se že leta 1941 izkrcale prve ameriške čete na obalah tega otoka. V prvih povojnih letih je skušala Danska večkrat doseči, da bi se ameriške čete umaknile s tega otoka. Toda te, čeprav nezmatne — saj niso imele nikoli več kot dva tisoč ljudi — niso nikoli zapustile otoka. Po vojni pa so celo začele razširjati oporišča, ki so jih zgradile med vojno. Vendar pa so v zadnjem času izročile nekatere instalacije danskemu letalstvu.

Letos 17. aprila pa so predstavniki ZDA in Danske podpisali v Kopenhageno sporazum o vključitvi Grönlandije v severnoatlantski obrambni sistem. Ta sporazum, ki velja za 20 let, nadomešča sporazum iz leta 1941, na podlagi katerega so dobile ZDA pravico, organizirati svoje vojaške baze na Grönlandiji. V najnovejšem sporazumu je Danska dosegla, da bo odšla obramba Grönlandije pod poveljstvom danskega komandanta. Seveda pa ta uspeh za Dansko praktično ne pomeni mnogo.

Zaradi vključitve Grönlandije v panameriški obrambni sistem — do te vključitve je prišlo 1947, leta na konferenci v Rio de Janeiru — zdaj pa še v Severnoatlantski pakt, predvsem pa zaradi sedanjega mednarodnega položaja, so se praktično precej zmanjšale možnosti, da bi ZDA v bližnjem času vrnilo grönland. ske baze Danskim.

Boris Ziherti

Ob grobu tovariša Toneta Tomšiča

Imeli smo ljudi — v poljani cvet, imeli smo jih — vrhu gore hrast, imeli smo jih — dali smo jih vam — kaj hočete, grobovi, še od nas!

O, Zupančič

Na Ljubljanskem polju je 21. maja zajal nov grob, v vrstah slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja je nastala vrzel globoka in občutna: tovariš Tone je pod strehi pobesnelih okupatorskih rabiljev za zmerom omahnil. Padel je eden najboljših borcev za svobodo in enakopravnost slovenskega naroda ter za velike cilje delavskega razreda, padel je bojevnik, čigar ime bo neločljivo zvezano z vsem tistim slavnim razdobjem v zgodovini Komunistične partije na Slovenskem, v katerem se je kalilo jeklo za današnji težki boj.

Tovariš Tone je padel mlad. Rojen je bil 9. junija 1910 Smrtni strel ga je pordil, preden je izpolnil dvaintrideseto leto. Toda, od teh dvaintridesetih let jih je bila dobra polovica polnih dela in borbe. V svoji globoki in iskreni ljubezni do prelepe slovenske domovine je že kot srednješolec pod vsakdanjo lažno reakcionarnih politikov odkril gnulobo in trohno in spoznal, da njihova pot vodi narod v pogubo. Zgodaj je začel iskati poti v boljše bodočnost, iskal jo je pri tistih ki so na besedah hoteli nadaljevati tradicije predvojnne revolucionarne mladine, pri dijaških nacionalističnih organizacijah. Toda nobena med njimi ni bila kos hudim preizkušnjam tistega časa, lepe besede so se izkazale kot vaba, ki so jo stari, samozvani vodniki nastavljeni slovenski mladini. Zategadelj se je tovariš Tone odvrnil od njih in iskal novih poti. Bilo je to razdobje hude notranje-politične krize v Jugoslaviji, ko so nacionalna in socialna nasprotja prikrivali v temeljih zamajala vso državno zgradbo. Dve, tri leta iskanja so tovariša Toneta privedla do spoznanja, da je buržoazija nesposobna ustvariti iz Jugoslavije domovino svobodnih in enakopravnih južnoslovenskih narodov, da je boj za lepšo bodočnost slovenske domovine in slovenskega naroda neločljivo povezan z bojem slovenskega proletariata. Ta resnica je postala še toliko očitnejša, ko je 6. januarja 1929 velikosrbska reakcija skušala z brutalno silo, z brezobzirnim udarcem po demokratičnih in nacionalnih pravicah ljudstva, v svoj prid izsiliti izhod iz nezdružnega položaja in ko je slovenska reakcija od vsem tem — ne prvič in ne zadnjič — razgalila svoje izdajalsko, protiljudsko bistvo. Ljubezen do svojega naroda in skrb za njegovo bodočnost je tovariša Toneta leta 1928 privedla v slovenske delavske gibanje in to leto je postal član Zveze komunistične mladine Jugoslavije. Zavešt o zgodovinskem poslanstvu proletariata v slovenskem narodu je vse njegovo življenje in delo zvezala z bojem slovenskega delovnega ljudstva, za svoj narod in delovno ljudstvo je v letu 1942 padel.

Leta 1929 se je tovariš Tone vvrstil v predstražo delavskega razreda, postal član Komunistične partije Jugoslavije. V dobi šestjanuarskega terorja, ki je bil naperjen predvsem proti tej proletarski predstraži, je v letih, ko je bilo neprestano treba mašiti občutne vrzeli, nastale pod udarci policije, ko je bilo treba tedno za tednom, dan za dnem obnavljati razbite partijske organizacije, ustvarjati nove kadre, v teh letih je tovariš Tone dorasčal v pravega borca proletarske avantgarde. Njegova pot je bila odsej pot revolucionarja: potem ko je že jeseni 1929 prejel z enomesečnim preiskovalnim zapoprom svoj ožnji krst, je bil na Veliko noč 1932 spet aretiran in pred Državnim sodiščem za »zaščito« države v Beogradu obsojen na poldrugo leto težke ječe, ki jo je v najnežnejših okoliščinah prebil v Sremski Mitrovici. Boji z ječarsko samovoljo, ki so dosegli svoj višek v dvotedenskem gladovnem štrajku, v katerem je bil tovariš Tone med izpolnjevanjem svoje tovariške dolžnosti malone podlegel, so močno načeli njegovo zdrave ko so je jeseni leta 1933 vrnil domov, se je s podvojeno silo po-

svetil delu. Toda že po nekaj mesecih je iznova padel v zapor, to pot ga je reakcionarna »pravica«, ki je bila postavljena, da z ječami in večali ščiti razkrajno delo hegemonistične čaršije, iznova za dve leti in pol poslala v Sremsko Mitrovico. In znova trpljenje, ječarska samovolja, borbe, gladovni štrajki...

Kmalu po povratku domov, v februarju 1937, je bil tovariš Tone izvoljen v Centralni komite Komunistične partije Slovenije. Odslej je ostal v vodstvu Partije vse do svoje smrti. Bil je njen organizacijski sekretar v tistih usodnih letih, ko so na drugi strani protiljudski režimi Stojadinovića, Cvetkovića in Korošca kapali grob jugoslovanski samostojnosti. Pod organizacijskim vodstvom tovariša Toneta so rasle in se utrjevale partijske organizacije na Slovenskem, tiste jeklene enote, ki so prebile vse navale petokolonskih režimov in ki danes nosijo na svojih ramenih glavni delež narodnoosvobodilnega boja, tiste trdnjave proletarske in slovenske zavesti, ob katere se zaginjajo najhujši valovi besa, sovraštva in obrekovanja, kar jih premorejo večerajšnji Stojadinovići in danšnji hlapci nemško-italijanskega okupatorja. V oktobru 1940 je bil tovariš Tone na V. vsedržavni konferenci KPJ izvoljen za kandidata v članstvo CK KPJ.

Kot odgovorni funkcionar Partije je bil tovariš Tone izpostavljen neprestanemu preganjanju koruševsko-natlajevnske policije in žandarmerije. Iz prostosti v zapor, iz zapora v prostost in spet v zapor, to je bila pot tovariša Toneta v letih, ko je Komunistična partija z naporom vseh svojih sil skušala rešiti usodo južnoslovenskih narodov, izdanih in predanih od njihovih ministrov, generalov in banov. Ob pisanju člankov, referatov, navodil prečute moči, na sestankih, sejah in med delovnim ljudstvom prebiti dnevi, to je bila vsedržavna življenja tega velikega slovenskega revolucionarja. In ko je končno izdajstvo rodilo svoj sad, ko se je horde italijanskega fašizma razile po naši slovenski domovini in so se meje zasekale križem po našem narodnem telesu, tedaj se je tovariš Tone do kraja zavedal, da za Komunistično partijo Slovenije teh mej ni, da je ena in enotna na vsem ozemlju, kakor je eden in enoten slovenski narod, zavedal se je, da mu to dejstvo pod novimi, težkimi okolnostmi gestapovsko-ovrovskega terorja nalaga dvakrat, trikrat težje naloge. Navzlic temu, da je vsa leta nosil hudo bolezen in sebi, posledično v ječi prebitih let, je tovariš Tone nadaljeval začetno delo. Vedel je, da Komunistična partija zdaj ni več sama v boju z domačimi in tujimi sovražniki slovenskega ljudstva; v veličastnem veenarodnem osvobodilnem gibanju se je strnilo okoli nje vse zdravo jedro slovenskega naroda: delavci, kmetje, delovna inteligenca, brez razlike svetovnega naziranja, komunistična, katoliška in svobodnomiselna; vse, kar je v slovenskem narodu resnično patriotskega in

resnično svobodoljubnega, se je združilo v neenakem boju za svobodo, enakopravnost, za boljše bodočnost slovenskega naroda. Tisto, v imenu česar se je tova-

riš Tone pred štirinajstimi leti pridružil delavskemu gibanju, je postalo več kot očitna resnica: slovenski proletariatski je postal neporenen voditelj v slovenskem narodnem boju, nove sile so prevzele v roke usodo slovenskega naroda in vodile slovensko zemljo skozi boj, žrtve in trpljenje, novim, lepšim zarjam naproti. Toda preden je bila dosežena stvar slovenske svobode, je padel njen najboljši borec, tovariš Tone. (Agenti Gestapa so ga v decembru 1941 aretirali, gestapovske in ovrovske zverji so ga naložile fizično mučilo. Enajstkrat se ga mučili do nezavesti. Toda okupatorski rabilji niso iz Tonetovih ust mogli izsiliti niti enega iz muk rojenega stoka, še manj pa kakršno koli besedo, ki bi škodovala velikim stvari slovenskega osvobodilnega gibanja. Prevažali so ga iz ene mučnice v drugo, iz Ljubljane v St. Vid, iz Begunj v Gradec in spet v Ljubljano. Šestnajstega maja je bil pred italijansko vojaškim sodiščem v Ljubljani obsojen na smrt in pet dni nato ustreljen. Kakor je bilo njegovo življenje slika nezlomljivega borca, tako je bila tudi njegova smrt — smrt junaka. Gestapo in Ovrta sta ga ubila, domači izdajalci pa so prav na dan njegove smrti vrgli na njegovo kremo peklensko kletvo o zvezah komunističnega vodstva s krvavo Gestapo. Do svojega zadnjega diha je tovariš Tone ostal tisto, kar je bil skozi vsa leta dela in bojev: slovenski proletarski revolucionar. Tovariš Tone je bil vitelesen besed velikega Lenina, ki je dejal, da revolucionar ni tišti, ki žrtvuje gibanju zgolj svoj prosti čas, marveč tišti, ki mu žrtvuje vse svoje življenje, sebe vsega. In od Tonetovega svežega groba hite

SINDIKAT KOVINARJEV NA JESENICAH ima pred seboj težke naloge

Vključevanje delavcev v politično in gospodarsko življenje na Jesenicah ni lahka naloga. Največja težava je v tem, ker se 32,09% delavcev vozi v železarno z vlakci iz oddaljenih krajev. Celo iz Škofje Loke in od Sv. Lucije prihajajo na delo v železarno. Vsa leta ti delavci pravzaprav nimajo dobrega stika s sindikatom, sedaj pa valja še to za stike z delavskim svetom. Tako je z delavci, ki se na delo vozijo, Toda tudi med ostalimi delavci je zanimanje za življenje in delo v sindikatu upadlo, odkar je bilo z uvedbo delavskih svetov v delu sindikatov vsebinsko mnogo spremenjenega.

Na Jesenicah dolgo časa ni bilo pravega razmerja med delavskim svetom in sindikatom. Že to, da je bil predsednik sindikata šest mesecev istočasno tudi predsednik delavskega sveta, je ustvarilo mnenje, da sta delavski svet in sindikat dva enaka organa. To slabost je počasi odpravljajo in še vedno so sindikalni sestanki večkrat izenačeni s proizvodnimi. Delavski svet bo kot organ, ki je od delavcev pooblaščen, da upravlja s podjetjem, dobil pomoč od delavcev in v tem primeru, če bo sindikat kot razredna organizacija skrbel, da bodo delavci poučeni o delu delavskega sveta ter ga tudi usmerjali ter kritizirali, če bo treba. Sindikat bi se moral v interesu delavcev boriti proti vsem napakam, ki bi ovirale delovanje delavskega sveta. Od delavcev bi moral delavski svet dobiti tudi pobude za boljše gospodarjenje. Posploševanje pa bi bilo napačno, kajti nekateri obratni n. pr. opekarna je že našla dokaj dobro obliko dela.

Za veliko večino delavcev pa to ne velja. Kar preveč je delavcev, ki ne vedo, kdo je predsednik delavskega sveta, da ne govorimo o delavskem svetu in o njegovih sklepih. Objektivne težave smo navedli, toda med »nevedneže« je prav toliko delavcev, ki žive na Jesenicah in se ne vozijo z vlakci. Sindikat je imel delavce že bolj strnjene, odkar pa nima več opravka s preiskrobo, je izgubil stik z njimi. Torej je prejšnja napaka v delu sindikata prišla šele sedaj na dan. Tudi v železarni se je, kot v mnogih drugih tovarnah, izkazalo, da so mnogi delavci videli v sindikatu trgovino s proizvodi, ki jih na trgu ni dobiti. V tem, sicer težkem položaju, se sindikat še ni znašel. Narobe, v nekaterih obratih uporabljajo take metode, ki delavce led odbijajo od dela v sindikatu. V cevarni običajno zapropo kopalnico nekaj pred koncem dela, da bi tako delavci (neumitji ne morejo na cesto) ostali na sestanku. Delavci so takim »sestankom« protivi. Že pred časom je upravni odbor izbešil pri vstopu v tovarno plakat, na katerem so bila

imena delavcev, ki so v podjetju kradli različen material in ga nosili iz tovarne. Delavec, ki se je ustavljal pred plakatoma, je glasno ugovarjal: »To je prvi sklep upravnega odbora, za katerega sem zvedel.« Morda je delavec pretiral, skoraj verjetno pa je, da za sklepe delavskega sveta in upravnega odbora ne ve zato, ker se ne udeležuje sestankov, na katerih članj delavskega sveta poročajo o svojem delu. Vse pa le kaže, da so delavci na Jesenicah odtrgani od ekonomskega in političnega življenja in nastaja vprašanje, kako jih pritegniti k delu.

Poleg vzgoje je naloga sindikata še vedno skrb za delavce. Ta skrb ima seveda popolnoma drugo obliko, bolje, skrbeti mora za to, kar je bila že vseskozi njegova naloga, ki pa se je izrodila v delitev blaga. Zanimanje za gospodarske težave, v katerih so morda delavci s številnimi družinami, skrb za zdravstveno zaščito in podobno, bi sindikat približala delavcem. Na Jesenicah pa bi se moral sindikat zanimati tudi za stanje trgovinskega omrežja, komunalno dejavnost itd. Sindikat bi naj bil še sedaj v dobrih stikih z ljudskim odborom in mu pomagal reševati težave pri omenjenih in drugih nalogah lokalnega pomena. Tudi kritika bi bila potrebna. Perspektiva našega razvoja, to, da bodo tovarne odvajale procent dobička v proračun ljudskega odbora, pa to postavlja še toliko bolj v ospredje. Res, delavci se bodo takrat veliko bolj zanimali, kako gospodarji ljudski odbor in mu bodo pripravljeli pomagati, pa tudi kritizirali ga bodo. Pri tem pa bo imel sindikat prav gotovo svoj pomen.

Stiki med tovarno in mestom so bili slabi in tudi danes še niso najboljše, ker je tovarna imela direktno poslovne stike le z Beogradom, imela je svoje preskrbovalno omrežje, skratka, nobenega posla z ljudskim odborom. Izgledalo je, kot da je tovarna eno — mesto drugo. Danes, ko je stvar drugačna, je mnenje tovaršev v tovarni, »da naj da mesto tovarni obdelane in sivega delavca, tovarna pa bo dala železo,« pravilno je takrat, če bodo sindikat, članj sindikata, ki so zainteresirani, k temu kaj pripomogli.

Prav v tem pogledu pa stanje na Jesenicah ni rožnato. Tu so skrbi zaradi fluktuacije, odtoka delovne sile in končno nezanimanje za delo sindikata. Na Jesenicah se zdelač niso zadovoljili potreb delavcev.

Na Jesenicah so obrtno delavstvo ovirali močnejše kot drugje, še sedaj se nekateri tovarši nagibljajo k temu, da bi zaprli privatne delavnice, ki s konkurenčnimi cenami odvezajo kupece mestnim in rejskim obratom. Zaradi take politike na Jesenicah danes ni vodnega instalatarja. En čevljnar mora delati najmanj za 280 ljudi in na nove podplate je treba čakati več mesecev. Soboslikar pride na 3000 ljudi, na dimnikarja kar 15.000 prebivalcev itd.

Na Jesenicah ni trgovine z železnino, gradbenim materialom itd. Tu bo tudi razlog, da so kraje želežev in drugega materiala v železarni zelo pogoste. Delno zaradi tega, ker so vezani na grostice, pa tudi zaradi mišljenja, češ, Jeseničani so od nekdanj kupovali v Kranju in Ljubljani, pa neč še sedaj.

Trga na Jesenicah praktično ni, ker je tako reven. Primorke se vozijo mimo Jesenic na ljubljanski trg. Same pravijo, da zato, ker na Jesenicah ni urejena tržnica in ker z izkupičkom nimaš kaj kupiti.

Teh nekaj primerov nismo napisali kot stvari, ki naj jih popravi sindikat. Nihakor! Le to smo hoteli, da bi člani sindikata uvideli, da lahko pripomorejo k izboljšanju, če bi na primer aktivno sodelovali v svetih državljanov, potrošnikov itd. Skupno posvetovanje med mestnim ljudskim odborom in tovarši iz sindikata in delavskega sveta, ki je bilo pred kratkim, pa kaže, da bodo ti odnosi in sodelovanje boljši ter da bo kmalu marsikaj izboljšano. —mā.

SPREHOD PO TRSTU

Rosil je rahel dež in za vrat mi je prav počasi, toda vztrajno uhajala kaplja za kapljo. Deževen dan je v Trstu prav tako pust kakor povsod drugje. Trst. Mesto, ki sem ga vrljubil, ko sem se prvič še v partizanski uniformi potikal po njegovih ulicah. Spomini so me trenutno premagali in namesto številnih rdečih tablic z napisi »Coca Cola« so mi prišle pred oči tisočglave množice, ki so pred leti v močnem revolucionarnem poletu korakale po ulicah in pred katerimi so se fašisti skrivali v najtemnejše luknje. Komaj šest let je tega, pa vendar dovolj dolgo, da je položaj popolnoma drugačen. Fašisti pod novo firmo MSI spet dvigajo glave in priznati je treba, da žanjejo uspehe.

Pred dvema letoma so Tržačani še bolj malo vedeli o »božanski« pijaci »Coca Cola«. Toda v Trstu je nekaj, kar diši po mali »Ameriki«. Najprej bučna reklama, ki je prav gotovo požrla ogromne milijone, nato odprti avtomobili, do vrha naloženi s steklenicami... in danes? Na vsakem koraku »Coca Cola«, pijaka, ki kot pajek razpreda svoje mreže po Evropi, katere bučna reklama pokriva starodavne napise in prelepe portale tržaških hiš, pijaca, ki hoče za vsako ceno spodniti vodo.

Da, stari Trst se modernizira. Ne samo zaradi tega, ker po njegovih ulicah sedaj dnevno ropota in drvi nad 15.000 motornih vozil. Ne, to je le delček tega, čemur pravijo civilizirano življenje. V Trstu, ki je bil včasih navzile živahnemu pristaniškemu življenju relativno umir-

jen, kjer so s ponosom kazali prelepi gradnji Miramar, tramvaj na Opčine, barkovelske ribiže, znane ladjedelnice in kaj vem še, veje s silovitno močjo neka nova sila. Nekateri ji pravijo vpliv zapada, drugi tudi trgovska podjetnost, meni pa se zdi, da lahko vsemu skupaj — pa naj bo to v politiki, gospodarstvu ali moralni — rečem »spekulacija«. Človek se šteje potehi, ko je rešen bučnega vrvenja, usede in mirno oceniti to naravnost ogromno silo.

Pred leti sem v Trstu prav rad zahajal v kavarno pri kolodvoru. Miren kotiček, kjer so ločili pravo turško in kjer si lahko po napornem delu užival skoraj tako, kakor uživajo ljubljanski upokojenec okoli žvicarije v Tivoliju. Stari lastnik baje ni bil kos modernim časom. Brez dobro razvite fantazije, predvsem pa brez čuta za spekulacijo, obstanek ni mogel. Kavarna je začela propadati v tekmi z visoko dobičkonosnimi in hrupnejšimi bari in bifeji. Stari lastnik je pred leti pobral iz svojih predalov nekaj zlatnine in drugih dragocenosti, jih prodal in z izkupičkom zadnjič plačal natakarje. Nad staro kavarno pa sedaj blešči nov napis, ki že od daleč govori, da je tu bar, da tu igra moderen jazz, da plešejo ženske vseh oblik... da je stara mirna kavarna postala živahno tržaško podjetje, ki prinaša lepe denarce novemu lastniku.

Znanec me je povabil prav v ta znani kotiček živahnega tržaškega nočnega življenja. Včasih je bil Trst znan tudi po

starem delu mesta za trgov Unita, kjer si našel lokale, katerih simboličen znak je bila rdeča luč, v revnejših pa stara zamazana ženska, ki je za skromen denar odpirala vrata. Da so tisti časi skoraj minili, mi je pokazal prav večer v tem modernem baru. Obrt se prilagaja okusu in je iz oklžil ulice se je preselila v mestno središče.

Okoli dvanajst žensk, večinoma mladih, lepih pa tudi nelepkih, je sedelo za mizami. Predrno obnašanje in neumno spakovanje, mežikanje in ponujanje je že na prvi pogled kazalo njihov poklic. Globoki izrezki na prsih in hrbtu pa so se mi tokrat zdeli kot nujno potrebna uniforma. Tudi to je del tistega, čemur bi lahko rekli »spekulacija... Natakari mi je po dolgem obotavljanju in za denarno nagrado razkril njihovo delo v baru. Zabavali goste, čimveč popiti z njimi, skrbeti za to, da se bodo še vračali takrat, ko bo denarnica spet polna, vse drugo pa je njihova, kot mi je dejal natakari, »osebna stvar. Za to delo dobre dnevnice tisoč lir in povrh še procente od popite pijače. Seveda se potem nisem več čudil, ko sem videl te primadone, kako v družbi z vojaki potivajo sampanjec po tleh in kako so v dveh urah trikrat menjali mize, ker je od njih dobesedno teklo. Čim več popiti, čim več procentov...»

Mlada dekleta imajo pri vsej tržaški spekulaciji prav posebno vlogo. Dober znanec, ki je povrh še odličen poznavalec tržaških razmer, mi je dejal, da brez pretiravanja skoraj dve tretjini tržaških žensk spekulira na uspešen zakon z vojakom. No, in če spekulirajo tako ženske, zakaj ne bi tudi lastniki barov, bifejev itd. V ulici Carducci so mi pokazali bife, kamor zahajajo gostje samo zaradi »lepotice« blagajničarke. Za druž-

bo ji je lastnik izbral še dve lepotic, ju primerno oblekel in poglavitno v notranji opremi bifeja je napravil... Da, ženska je v tej spekulaciji najmočnejša vaba. Po dve, tri deklice, enako oblečene, z enakimi lasmi, enako šminko, enako prijaznim nasmehom na ustnicah, to je glavni del opreme. Spekulacija uspeva, vse za čim večji dobiček...

Močno našminkana ženska v zelo elegantnem sivem avtomobilu s tržaško tablico in majhnim dopolnilom, da je avto last Američana... Prizor, ki ga v Trstu lahko čisto srečaš, Nova moda ženska z veliko eleganco vozi avto, na zadnjem sedežu pa udobno sedi vojak in brezbrilno, skoraj otroče naivno vleče debelo, verjetno okusno cigaro. Od trga Goldoni do središča Rojana sem jih srečal 17. In vsakokrat mi je ušla v mojo kranjsko butico najgajva misel, češ, dobrega kočijaža si je najel.

Navzile vsej modernosti tržaških razmer pa se mi je zdelo, da med njimi ne manjka tudi srednjeveških poskusov. Stare soladne tvrčke, trgovci, katerih trgovine nosijo že po peti pa tudi sedmi kriz, so zadnje čase čedalje bolj v strahu. Čutiljo, da se jim majoje tla pod nogami. Pri velikih nasičenosti z blagom in občutnim pomanjkanjem kupne moči se je razvila konkurenca tako, kakor je tržaška trgovska zgodovina skoraj ne pomni. Kdor se v tej konkurenci znajde, ta uspeva, kdor ne, temu je propad neizogiben. Prav nič nisem bil začuden, ko mi je star soliden trgovec iz boljše tržaške družine razlagal, da bi moral prenehati z dajanjem dovoljenj za odpiranje novih trgovin. Zaslužek je čedalje slabši, trgovine pa rastejo kot gobe po dežju. Ko mi je takole tožil in vneto zagovarjal svojo

misel, sem se spomnil na stare čase, ko so še obrtniški oči, pa tudi trgovska združenja odločala o tem, kdo lahko odpira nove delavnice, kdo lahko trguje... Možak, ki se mu majoje tla pod nogami navzile vse solidnosti imena njegove trgovine, še ni spoznal novih časov, kjer vlada mod najdenja, kjer obstane tisti, ki uspešneje konča lov za dobičkom.

Drugi dan sem si radovedno ogledoval Rojan, še pred leti skoraj popolnoma slovenski predel mesta, in dež, ki je še vedno neumisljeno rosil, me je preganjal iz ulice v ulico. Na širokem pločniku pred cerkvijo je stal prileten možak v plavi delavski obleki. Nekaj je bila morda umazana od olja in masčobe, zdaj pa so to le še spomini. Brezposebn, morda tudi upokojenec. »Oprostite, ne bi varad nadlegoval... in čez pet minut sva sedela za mizo ter pila kavo, ki je obema teknila. Mož je Mario, upokojenec, pozna doberšen del Evrope, ima osem tisoč lir pokojnine in še vedno trde roke od nekdanjih žuljev. Na ulici opazuje življenje, ki mu je le v breme. Žena? Da, ženo ima. Pred leti je hodila pospravljati k boljšim družinam, sedaj pa bolega in ne more nikamor. Živita? Seveda živita, prebija se na stara leta. Nekaj časa me je molče opazoval, nato pa se mi je zdelo, da se je v njem nekaj pretrgalo: »Prokleti svet, garal sem, včasih tudi dobro zaslužil, danes pa še malo in moral bom prositi miloščino. Si videl tega v dežnem plašču? Prikimal sem mu. »Vidiš, to je moj sošolec. Še nikoli ni nič delal, bil je med tistimi, ki so metali bombe v slovenske gostilne, bil je med tistimi, ki so se tudi med vojno sprehajali po mestu, tudi danes ne dela nič, ima pa avto, polno denarnico... prokleti fašist.« Bučko

Sonja Rozmanova občestila maršalu Titu

Fizikalna zveza Slovenije je letos izbrala Sonjo Rozmanovo, učenko fine mehanike...

Mojster Mirko Petuš, njen predstojnik v Železarni Jesenice, pri katerem se učila fine mehanike...

Med slovenskimi fizikalnicami, ki jih je doletela čast, da so v imenu slovenske študentske izselila maršala Titu...

DANES MNOŽIČNI DVOBOJ NA 200 DESKAH Hrvatska-Slovenija

Danes bo v prostorih menze MLO na Miklošičevih cesti tretje množično srečanje šahistov Hrvatske in Slovenije...

Množični dvoboj šahistov Hrvatske in Slovenije bo v letošnjo prireditelju postal že tradicionalen...

OBVESTILA

OBVESTILO Obveščamo vas o vsa klavna podjetja, da morajo kože dobavljati podjetju »Koteks«...

Dalje obveščamo vso maloprodajno trgovsko mrežo, da je najnižja prosta prodajna cena za sladkor kristal 600 din za kg...

DAJALCI KRVV Pregledi dajalcev in odvzem krvi se bodo vršili v prihodnjem tednu...

Transfuzijska postaja Celje: terek in četrtak (priljava novih samo v četrtak)

Transfuzijska postaja Maribor: glej objavo v lokalnem časopisu

Na pokopališčih v Čreču - Celje, ki so imela pred več kakor 20 leti priložnostno pokopališče...

Plenum Fizične zveze Slovenije

Ljubljana, 19. maja. Danes se je v dvorani Ekonomske fakultete pričel plenum Fizične zveze Slovenije...

Plenum je razpravljal o stanju in bodoči nalogi fizične zveze Slovenije. Tov. Serpan ni samo nakazal problemov fizične zveze v Sloveniji...

EVROPSKO PRVENSTVO V BOKSU Leković v finalu - Bulat izgubil

Milano, 9. maja. Sinoči je bil v Milanu predzadnji dan evropskega boksarskega prvenstva...

Včeraj je vodstvo AIB sporočilo ocene pri izpiti za zvanje mednarodnega točkovnega sodnika.

Milano, 19. maja. Na evropskem boksarskem prvenstvu so bile večerj polifinalne borbe.

SPORED KINO PREDSTAV NA RAZSTAVISČU 16-LETNICE OF od 18. do 23. maja 1951

OPOMORILO Opozarjamo vse kmetovalce, ki so oddali vnos v letu 1950, da izplačajo dodatni doplačila za razliko v cenah...

P O Z I V UPNIKOM IN DOLŽNIKOM! Po sklepu zbora združnikov z dne 18. aprila 1951 se je Vinogradniška zadruga Ptujška cesta pri Badgoni...

DRUŠTVO EKONOMISTOV SLOVENIJE ima v mesecih maju in juniju na programu še:

VSE LASTNIKE GRONIC na pokopališčih v Čreču - Celje, ki so imela pred več kakor 20 leti priložnostno pokopališče...

Hotel Tovst penzion (Celjska koča) 1 in pol ure oddal iz Celja vas vabi na prijeten oddih.

DNEVNE VESTI

Zapora ceste. OLO Celje-okolica, poverjenstvo za lok. gospodar. upravo za promet, referat za ceste javlja, da je Braslovska cesta 11, reda Male Braslovske - Gomiljsko na relaciji Braslovske - Gomiljsko...

50-letnico maturo bodo praznovali letošnji 27. junija prvi maturanti krajske gimnazije l. 1901. Proslava bo ob 9.30 dopoldne v Prešernovem gledališču v Kranju.

Dr. med. Prezelj Franc, specialista za notranje bolezni, ordinira od 9-11 v Ljubljani, Karlovska c. 30 (ordinacija dr. Marčiča).

Umetnostno zgodovinsko društvo v Ljubljani bo privedlo dne 3. in 4. junija 1951 avtonovni izlet z vodstvom Poreč, Beram Koper. Priloga oddaja Narodni galeriji do 23. maja t. l. od 10-14. Prisnoste za seboj osebne legitimacije.

Gospodarski svet vlade LRS - Zavod za statistiko in evidenco obvešča, da se je preselil iz prostorov Predsedstva vlade LRS, v prostorih vple Planske karniške Gregoričeva 23. Telefonska št. 43-84-88, 26-28, 30-63, 33-38.

Putnik priredi v nedeljo 27. maja enodnevni izlet na naš snigi Jadran. Obišče naše lepe pomorske kraje Omišalj, Malinska, Crikvenica ali Vrhnika. Vse informacije v pooblaščenju Putnika v Ljubljani.

Uprava Moderne galerije pripravlja retrospektivno razstavo del Franca Trtničarja. Vse potrebne informacije dobijo od vodje razstave, dr. J. Trtničar, na Dunjski trzi 7, Ljubljana.

DRAMA Nedelja, 20. ob 20: Jonson: »Volpone«. Izven in za podočelje. Turek, 22. ob 20: Kretz: »Celjski grofci«. Z. Z. predstava za LMS (Ekonomskega tehnikuma).

OPERA Nedelja, 20. ob 19.30: Puccini: »Tosca«. Gosposlovje Valerije Heyhalove. Izven in za podočelje. Sreda, 23. ob 20: D. Svara: »Veronika Deseniška«. Gosposlovje Valerije Heyhalove, Abonma red A.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE Mestni dom Nedelja, 20. maja ob 20: Nestrovič: »To smo tiče«. Veselilo za godbo in petjem. Ponedeljek 21. maja ob 20: J. Ogrišec: »V Ljubljano jo dajmo«. Nastop dramske skupine SKUD poštinskih uslužbenec v Ljubljani. Režiser L. Drencovec. Turek, 22. maja ob 20: J. Ogrišec: »V Ljubljano jo dajmo«. Nastop dramske skupine SKUD poštinskih uslužbenec v Ljubljani. Režiser L. Drencovec.

KUD »IVAN ROB« LJUBLJANA Dom kulture v Hrenovi ulici Nedelja, 20. maja ob 20: Mrak: »Rdeči Logan« indijske tragedija.

MESTNO LUTOVINO GLEDALIŠČE Ssentjakiški trg Nedelja, 20. maja ob 10. dopoldne: dr. Jan Malik: »Zogica Marogica«. Ponedeljek 21. maja zaprti. Turek, 22. maja ob 18: dr. Jan Malik: »Zogica Marogica«. (Zaključ. predstava za osnovno šolo št. Vld.). Predprodaja vstopnic za predstave ob delavskih vsak dan od 11-12 in pol ure pred predstavo pri blagajni MLG na Sentjakiškem trgu.

KONCERTI Večer samospjevor Marjane Kalanove, absolventke slovenskega oddelka prof. Zlate Gjurginčičeve, bo v sredo 23. maja ob 20 v Filharmoniji. Sprejeti kot vstopnice v Knjižarni muzikali.

KINO

LJUBLJANA, UNION: amer. barvani film »Tisot in ena noč«. Kratki film »Borba s strmino«. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. Predprodaja vstopnic od 9-11 ter od 14. ure dalje.

CELEJ METROPOL: Italijanski film »Sanje s ceste«, makedonski meš. 29. DOM: Ameriški film »Večna Evaz. Tednik.

DOBRE TENORISTE za mešani zbor potrebuje uprava Slovenske filharmonije. Pisarne prijave pošljite na upravo Slovenske filharmonije Kongresni trg 9. 10129

GLOBOK OTROŠKI VOZICEK, žensko in mosko kolo prodam. Bordov, Poljanska cesta 15, VIII, stop. 10177

MOSTJA IN POMOCNIKA iz londarske in pariske stroke sprejme tal. kočj Opekarna Loče pri Poljanah, za vodstvo obrata za izdelovanje vsakovrstnih ginastih pedl. Plača po uredbi, ostalo po dogovoru. Ponudbe pošiljaj na Opekarno Loče pri Poljanah, ali se javiti osebno. 10253

DRUGO SPOROD Z nedeljo 27. maja 1951 Poročila ob 8.00, 12.30, 15.00, 19.15, 22.00 in 23.55, jutranja telovadba ob 7.05. - 7.00 Jutranji pozdrav - 8.15 Zabavna glasba - 8.30 Igra godba na pihalna komanda Armije pod vodstvom Stjepana Dleska - 9.00 Izbrski bratki - 9.30 Pesmi in plesni narodne glasbe - 10.00 Dopoldanski simfonijski koncert (P. S. Rahmannov): Simfonia št. 2 S. Rahmanovov: Koncert za klavir in orkester št. 3 - 11.15 Oddaja za zamejstvo - 12.00 Pojo naši zbori - 12.40 Zabavna glasba, vmes objave - 13.00 Pol ura za pionirje in civiliane - Matej Bor: Ropo Talo in ptice - 13.30 Zeleni ste - poslušajte 16.45 Skopeljenje vinogradov - 17.00 Polke, valčki in mazurke - 17.30 Repertoar iz tovarne zermeta v Anihovem - 17.50 Plošča po želji letalcev JA - 18.40 Svet v satiri in humorju - Honorar de Balzac: Lepa imperija - 19.00 Francaška zabavna glasba - 19.30 Giacomo Puccini: Tosca, opera v 3 dejanjih - premos iz ljubljanskega opernega gledališča - 22.15 Kaj bo jutri na sporedu? - 22.30 Laha glasba (na valovih 202.1 in 212.4 m) - 22.30-23.15 Oddaja za iznozemstvo (na valu 327.1 m) - 23.15 Skladbe, ki jih redko slišimo - 24.00 Zaključek oddaje.

Dnevni spored za ponedeljek 21. maja Poročila ob 5.15, 8.30, 12.30, 15.00, 19.30, 22.00 in 23.35. 5.00 Jutranji pozdrav - 5.25 Veseli zvoki - 5.50 Jutranja telovadba - 6.10-7.00 Laha jutranji koncert - 12.00 P. I. Čajkovski: Uvertura k operi »Opričniki«, »Francesca da Rimini«, simfonična fantazija - 12.40 Zabavna glasba, vmes objave - 13.00 Glasbena oddaja za pionirje (Obisk pri pionirskem pevskem zboru iz Jevnici) - 13.20 Napevi iz znanih belelet - 14.00 Krtovski študentski plesni sketset - 14.30 Kulturni pregled - 14.40 Nekaj napevov iz Rossinijeve opere »Sevilski brivci« - 15.00 Napoved časa in poročila - 15.15-15.30 Saksofon igra Srečko Dražil, pri klavirju Dana Hubadova - 17.30 Naš tedenski skladatelj: Marjan Lipovšek - 17.40 Ing. Bežek: O urbanistični upravitvi Ljubljane - 18.00 L. v. Beethoven: Godalno kvarteto v e-molu, op. 18, št. 4 - 18.30 Kmetijska služba in novi ekonomski ukrepi - 18.40 Poje moški zbor SKUD »Slava Klavovora« pod vodstvom Rajka Sikoška (Prenos iz Maribora) - 19.00 Novosti iz našega arhiva plošč za ljubitelje zabavne glasbe - 19.45 Zabavna glasbena oddaja v obliki 20.00 Ivanca Vulič-Luzovskih: Odlomki iz romana »Vrtnarje« - 20.20 Iz sodbene (italijanske solistične glasbe - Sodeluje violini Uroš Prevorsek ter pianista Marjan Lipovšek in Pavel Sivle - 21.00 Fizične zveze predstava - 21.15 Glasba za oddih in razvedrilo - 22.30 Kaj bo jutri na sporedu? - 22.35 V pesmi in plesu po Jugoslaviji (na valovih 202.1 in 212.4 m) - 22.30 Oddaja za iznozemstvo v nemščini (na valu 327.1 m) - 22.45 Oddaja za iznozemstvo v italijanščini (na valu 327.1 m) - 23.00 Oddaja za iznozemstvo v francosščini (na valu 327.1 m) - 23.15 H. Berlioz: Harold v Italiji, simfonija v 4 stavkih - 24.00 Zaključek oddaje.

KONCERTI Večer samospjevor Marjane Kalanove, absolventke slovenskega oddelka prof. Zlate Gjurginčičeve, bo v sredo 23. maja ob 20 v Filharmoniji. Sprejeti kot vstopnice v Knjižarni muzikali. Koncert Damjane Bratujeve, pianistke iz Gorice bo v petek 25. maja v Filharmoniji. Bratujeva je končala svojo študijo v Trstu. Izpopolnjevala pa se je v Pragi pri Suku in v Rimu pri Zecchiju. Spored in podrobnosti bomo javili. Vstopnice v Knjižarni muzikali.

FOTO SLOVENIJA fotografiska podjetje Novinarskega društva LR Slovenije vam nudí vsakovrstne usluge: izdeluje fotoreprijate, gospodarske, politične, kulturne in ostale vsebine; vam nudí vsakovrstne albume s fotografijami; vam nudí fotografije za razne razstave, revije, časopise in prospunkte; vse dela, ki spadajo v izdelavo, vsa dela, ki spadajo v fotostroke; izdelava negativov fotografije, ki so nastali v dosežanih dobi graditve naše domovine; sprejema naročila od 7. do 14. ure vsak dan; imajo prostore v poslojpu Narodne banke, Trsteva la IV. nadstr., telefon 47-81; vas bo postreglo s kvalitetnimi izdelki.

UPOKOJENCEM in priložnostnim delavcem nudí zaslugek Televodna družba Bežigrad, Vodovodna cesta, 10215 BRZOSIVALNI STROJ, krojaški, in radio »Orion«, lepe oblike, 6-cestni, prodam. Naslov na ogl. odd. »Ljud. pravice« pod št. 10220.

BELO OBLEKO prodam ali zamenjam. Celjska cesta, blok 10, II. stop. 10228. MOSKO KOLO z avtomobilsko prodaj. Metodova 13, prvi leto. 10229

DOBRE TENORISTE za mešani zbor potrebuje uprava Slovenske filharmonije. Pisarne prijave pošljite na upravo Slovenske filharmonije Kongresni trg 9. 10129

KARLOVA, zgodnje, sabo nagelne, krepke pikirane nudí po 3 din Jazek Tenzija, Jernejeva ul. 4, Siska - Ljubljana, 10137

MOSTJA IN POMOCNIKA iz londarske in pariske stroke sprejme tal. kočj Opekarna Loče pri Poljanah, za vodstvo obrata za izdelovanje vsakovrstnih ginastih pedl. Plača po uredbi, ostalo po dogovoru. Ponudbe pošiljaj na Opekarno Loče pri Poljanah, ali se javiti osebno. 10253

DRUGO SPOROD Z nedeljo 27. maja 1951 Poročila ob 8.00, 12.30, 15.00, 19.15, 22.00 in 23.55, jutranja telovadba ob 7.05. - 7.00 Jutranji pozdrav - 8.15 Zabavna glasba - 8.30 Igra godba na pihalna komanda Armije pod vodstvom Stjepana Dleska - 9.00 Izbrski bratki - 9.30 Pesmi in plesni narodne glasbe - 10.00 Dopoldanski simfonijski koncert (P. S. Rahmannov): Simfonia št. 2 S. Rahmanovov: Koncert za klavir in orkester št. 3 - 11.15 Oddaja za zamejstvo - 12.00 Pojo naši zbori - 12.40 Zabavna glasba, vmes objave - 13.00 Pol ura za pionirje in civiliane - Matej Bor: Ropo Talo in ptice - 13.30 Zeleni ste - poslušajte 16.45 Skopeljenje vinogradov - 17.00 Polke, valčki in mazurke - 17.30 Repertoar iz tovarne zermeta v Anihovem - 17.50 Plošča po želji letalcev JA - 18.40 Svet v satiri in humorju - Honorar de Balzac: Lepa imperija - 19.00 Francaška zabavna glasba - 19.30 Giacomo Puccini: Tosca, opera v 3 dejanjih - premos iz ljubljanskega opernega gledališča - 22.15 Kaj bo jutri na sporedu? - 22.30 Laha glasba (na valovih 202.1 in 212.4 m) - 22.30-23.15 Oddaja za iznozemstvo (na valu 327.1 m) - 23.15 Skladbe, ki jih redko slišimo - 24.00 Zaključek oddaje.

Dnevni spored za ponedeljek 21. maja Poročila ob 5.15, 8.30, 12.30, 15.00, 19.30, 22.00 in 23.35. 5.00 Jutranji pozdrav - 5.25 Veseli zvoki - 5.50 Jutranja telovadba - 6.10-7.00 Laha jutranji koncert - 12.00 P. I. Čajkovski: Uvertura k operi »Opričniki«, »Francesca da Rimini«, simfonična fantazija - 12.40 Zabavna glasba, vmes objave - 13.00 Glasbena oddaja za pionirje (Obisk pri pionirskem pevskem zboru iz Jevnici) - 13.20 Napevi iz znanih belelet - 14.00 Krtovski študentski plesni sketset - 14.30 Kulturni pregled - 14.40 Nekaj napevov iz Rossinijeve opere »Sevilski brivci« - 15.00 Napoved časa in poročila - 15.15-15.30 Saksofon igra Srečko Dražil, pri klavirju Dana Hubadova - 17.30 Naš tedenski skladatelj: Marjan Lipovšek - 17.40 Ing. Bežek: O urbanistični upravitvi Ljubljane - 18.00 L. v. Beethoven: Godalno kvarteto v e-molu, op. 18, št. 4 - 18.30 Kmetijska služba in novi ekonomski ukrepi - 18.40 Poje moški zbor SKUD »Slava Klavovora« pod vodstvom Rajka Sikoška (Prenos iz Maribora) - 19.00 Novosti iz našega arhiva plošč za ljubitelje zabavne glasbe - 19.45 Zabavna glasbena oddaja v obliki 20.00 Ivanca Vulič-Luzovskih: Odlomki iz romana »Vrtnarje« - 20.20 Iz sodbene (italijanske solistične glasbe - Sodeluje violini Uroš Prevorsek ter pianista Marjan Lipovšek in Pavel Sivle - 21.00 Fizične zveze predstava - 21.15 Glasba za oddih in razvedrilo - 22.30 Kaj bo jutri na sporedu? - 22.35 V pesmi in plesu po Jugoslaviji (na valovih 202.1 in 212.4 m) - 22.30 Oddaja za iznozemstvo v nemščini (na valu 327.1 m) - 22.45 Oddaja za iznozemstvo v italijanščini (na valu 327.1 m) - 23.00 Oddaja za iznozemstvo v francosščini (na valu 327.1 m) - 23.15 H. Berlioz: Harold v Italiji, simfonija v 4 stavkih - 24.00 Zaključek oddaje.

DANES DOPOLDNE SE PREDVAJA v kinu »Moskva« ob 10. uri preimere ameriškega barvnega filma »TISOČ IN ENA NOČ« pro enotni cení Din 15.-. Predprodaja vstopnic do 9. ure dalje. Predstavi se predvajata v korist gradnje kulturnega doma v Trstu. Matineje bodo vsa k nedeljo. - Spored bo javljen naknadno.